

Alternativní a augmentativní komunikace (AAK)

Komunikační systémy, které pomáhají osobám s poruchami komunikace vyjadřovat své potřeby, přání a myšlenky.

Různé druhy AAK, jejich využití v praxi a komu mohou pomoci.

Mgr. Pavlína Davidová, MBA, DiS.

pavlina.davidova@fvp.slu.cz

Co je AAK?

Alternativní komunikace

Zcela nahrazuje mluvenou řeč u osob, které nemohou verbálně komunikovat.

Augmentativní komunikace

Podporuje a rozšiřuje existující, ale nedostatečné komunikační schopnosti.

Cíl AAK

Umožnit efektivní dorozumívání všem osobám s komunikačními poruchami.

Pro koho je AAK určena?

Osoby s tělesným postižením

Zejména s diagnózou dětské mozkové obrny (DMO).

Osoby po CMP nebo úrazu

Získaná poškození mozku mohou narušit řečové funkce.

Osoby s mentálním postižením

Různého stupně a etiologie.

Osoby s PAS

Poruchy autistického spektra často provází komunikační obtíže.

Druhy AAK: Systémy bez pomůcek

1 Gesta a mimika

Přirozené neverbální projevy využívané jako primární komunikační systém.

2 Znakový jazyk

Komplexní jazykový systém využívající vizuálně-motorické prostředky.

3 Makaton

Jazykový program kombinující znaky, symboly a mluvenou řeč.

4 Orální řeč s komunikačním záměrem

Využití zvuků a vokalizací s významem. Může jít o vyjádření přání, sdělení informace, kladení otázek, nebo vyjádření emocí.

Druhy AAK: Systémy s netechnickými pomůckami

Fotografie a obrázky

Reálné fotografie objektů, osob a činností pro snadnější porozumění.

Piktogramy

Grafické symboly znázorňující objekty, činnosti nebo pojmy.

Komunikační tabulky

Uspořádané soubory symbolů pro vyjádření základních potřeb.

VOKS

Výměnný obrázkový komunikační systém založený na behaviorálních principech.

Druhy AAK: Systémy s technickými pomůckami

Komunikátory

Zařízení s hlasovým výstupem převádějící symboly na řeč.

Počítačové programy

Specializovaný software pro alternativní komunikaci.

Eye-tracking systémy

Technologie umožňující ovládání počítače pohyby očí.

Využití AAK v praxi: Vzdělávání

Individuální vzdělávací plány

Zařazení AAK do vzdělávacích cílů a metodik výuky.

Speciální školy a třídy

Systematické využívání AAK jako hlavního komunikačního prostředku.

Integrace do běžných škol

Podpora žáků s AAK v inkluzivním vzdělávání.

Využití AAK v praxi: Zdravotnictví a sociální služby

1

Nemocnice

Komunikační karty pro pacienty s narušenou komunikační schopností.

2

Sociální služby

AAK v denních stacionářích a domovech pro osoby se zdravotním postižením.

3

Raná péče

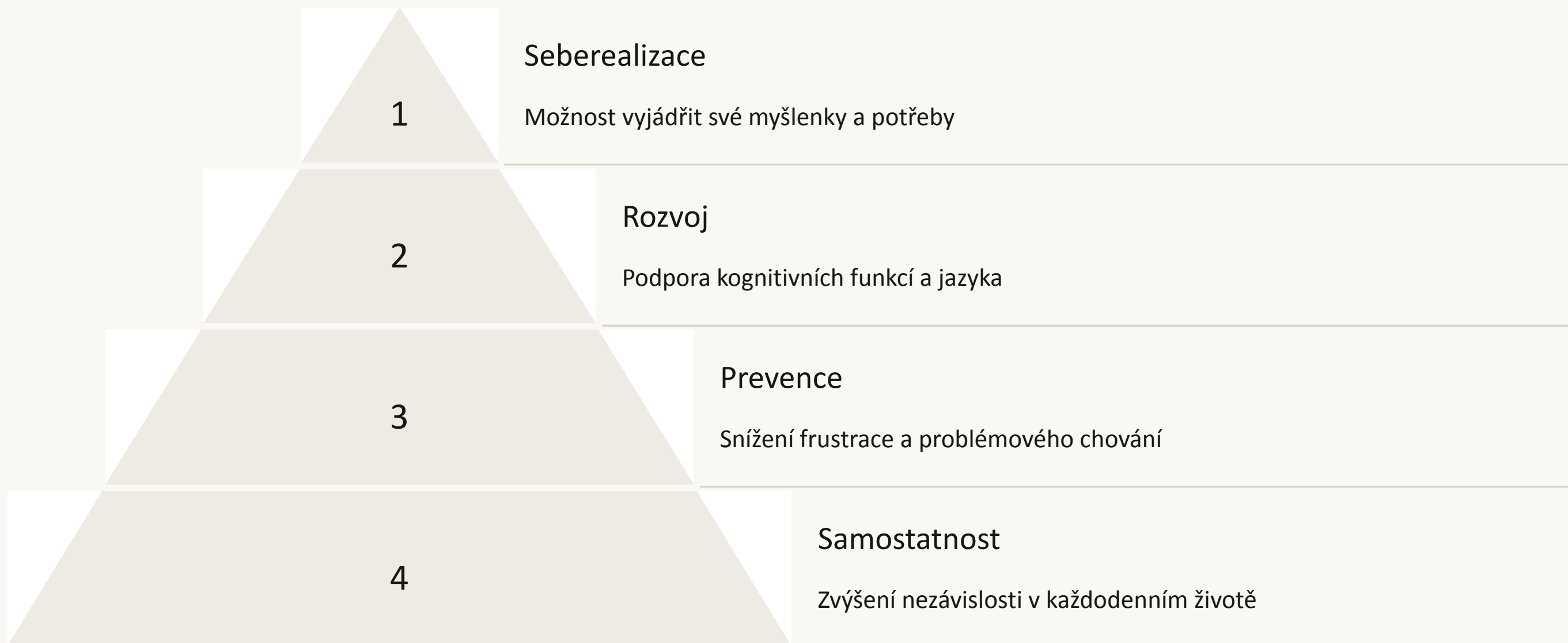
Včasná diagnostika a zavedení vhodných komunikačních systémů.

4

Podpora rodin

Školení a poradenství pro blízké osoby uživatelů AAK.

Pozitiva AAK

AAK otevírá nové možnosti komunikace a zlepšuje kvalitu života uživatelů.

Negativa a výzvy AAK

1

Časová náročnost

Zavádění systému vyžaduje trpělivost

2

Individualizace

Nutnost přizpůsobení každému uživateli

3

Stigmatizace

Společenské předsudky vůči netradiční komunikaci

4

Finanční zátěž

Vysoké náklady na technické pomůcky

Specifika AAK

1

Multidisciplinární přístup

Spolupráce logopedů, speciálních pedagogů, psychologů a dalších odborníků.

2

Zapojení blízkých osob

Nezbytná podpora a trénink rodiny a pečujících.

3

Průběžné hodnocení

Pravidelné vyhodnocování účinnosti a úpravy systému.

4

Kombinace metod

Využívání více přístupů AAK současně pro maximální efektivitu.

Příklady dobré praxe: Vzdělávání

ZŠ Zahrádka v Praze

Projekt "Komunikace bez bariér" zahrnuje komplexní implementaci AAK do výuky.

Žáci používají různé systémy AAK dle individuálních potřeb.

MŠ a ZŠ speciální Hradec Králové

Inovativní využití iPadů s AAK aplikacemi ve výuce.

Vyškolení pedagogové vytváří vlastní komunikační materiály.

Příklady dobré praxe: Zdravotnictví a sociální služby

Zařízení	Implementovaný systém AAK	Výsledky
Jedličkův ústav	Kombinace VOKS a technických pomůcek	Zvýšení komunikačních dovedností u 85% klientů
Rehabilitační ústav Kladruby	Eye-tracking systémy pro pacienty po CMP	Významné zlepšení kvality života pacientů
Domov Sulická	Obrázkové komunikační tabulky	Snížení problémového chování o 60%

Nové technologie v AAK

Eye-tracking systémy

Přesnější snímání pohybu očí

Brain-computer interface

Ovládání zařízení myšlenkami

Umělá inteligence

Predikce textu a adaptivní učení

Virtuální realita

Trénink komunikace v bezpečném prostředí

4

Technologický pokrok otevírá nové možnosti pro osoby s těžkým komunikačním handicapem.

Závěr a diskuze

100+

Tisíce osob používají různé systémy AAK.

30+

Široká škála možností pro individuální potřeby.

70%

Průměrné zlepšení při správné implementaci.

90%

Rodiny hlásí pozitivní dopad na kvalitu života.

AAK je klíčovým nástrojem pro zlepšení života osob s komunikačními obtížemi.